

dríades i hamadriades gregues: per curar un herniat («esguinçat») partien un roure a mitjanit de St. Joan, l'hi passaven pel mig dotze vegades, i després en lligaven estretament («piaven») les dues meitats, com si el cos de la planta romangués identificat amb el de la persona (Espés, 1957).

És avui el noia viu a tot el domini lingüístic. Hi ha variants de pronunciació locals, sobretot les resultants de diferenciació del diftong *ou* que es converteix localment en *ou*, *eu*, *oi*, i en part del domini rossellonès queda reduït (o no ben bé) a *ú*. Anoto les recollides personalment. La pronunciació *róura* és general en el cat. central i la major part de l'oriental, però hi ha *róura* en una important zona del NO., des del Lluçanès (St Bartomeu del Grau) al Berguedà (Viver,¹ Saldes, Gresolet), i tot el Cardener: Navès, Olius, Solsona, Ladurs, Riner (on forma contrast amb *róu*, que en tantes zones ha passat a *róu*).

La forma en *ou* és la de la major part del cat. occid. No obstant la *ó* s'ha mantingut tancada en una zona del Sud (*róure* Flix, Pobla de Cérvoles) i a la major part del Pallars Superior (tots els pobles de Cardós i Vall Ferrera etc.); també ho vaig sentir a la Llena, entre Solsona i Bassella. Però hi ha ò generalment en el Segre i els seus vessants: *róure* Cambrils d'Odèn, molts llogarets de la vall de Lavansa, Lloberola de Biosca, Gavarra, Noves, Bellesgar, Sant Joan Fumat, Arcavell (notem aquí l'oposició entré la *i* xipella del singular *róuri* i el plural *róures*). La *ó* és també general a tota la part occidental del Pallars i a Ribagorça, començant per la Vall d'Àneu: Alós d'Isil, tota la Vall de Boí (Taüll, Boí, Llesp), Barravés (Vilaller), Dorve, Braní, Bretui, Flamicell (Guiro, Torre de Cabdella), i tota la Ribagorçana i Isàvena: Bonremei, Sas de Cornudella, Llaguarres, Roda, Esdolomada, Espés. És notable el límit net amb l'aragonès en aquesta zona, on el celtisme *kašigo* o *kašigo* comença ja amb els primers llogarets a l'O. d'Esdolomada, i igual més al N. i més al Sud, sense més excepció que una romanalla toponímica, la del poblet que porta el nom col·lectiu de *Querixar* (*kešigá, keš*. E T. C II, 125), una mica al SE. de Roda.

També hi ha ò oberta a la major part del valencià (fora de l'extrem NO.) per més que aquí la gran escassetat de l'arbre dificulti la constatació; però ja CROS l'indicava amb *ó* oberta en el seu dicc. de 1764 (p. 205). No obstant sento encara *róure* amb tancada, com a l'Ebre, a Sorita, però ja *róure* pertot en el vast terme de Vilafranca del Maestre; justament aqueixa escassetat de l'arbre fa que hi penetri el castellanisme (així a Gandia, on parlen del *ròble* com arbre i ha donat el NL *Castell del Roble*). En el Matarranya es fa notar el nom del cap de partit *Vall-de-roures*: en els pobles circumdants vaig recollir la pronunciació *baldeřóures* en quatre, *baldeřores* en vuit, *řóures* només en dos, i en altres vuit la pronunciació oficial aragonesa *řóbres*, que generalment deu ser sobrevinguda, però a l'extrem SO diuen *Vallderrogres* a Bellmunt de Mesquí (1937), que sembla antiga variant autòctona.

A les Illes té gran extensió la variant *reure*, amb la

diferenciació del tipus *creu, veu* CRUCE, VÖCE (cf. *LleuresC*, 252). A Menorca és una pronunciació molt ferma, general i conscient, amb *ř* (Moll, *AORBB* III, 58; *CostManc* r), i ja FebrCard. canviava el mot *roure* del seu model Belv. en el seu *reure* A Mallorca és notable que no en digui res *AlcM* (tot i que no deixa mai de fer-ho, i en canvi dóna la pron. *řóura* com a menorquina, com si a Mallorca hi hagués hagut algun escrúpol o vacil·lació, però els *DAMien* i *DFgra* estan d'acord que és amb *é*, i el darrer hi posa l'accent que reserva per a la *e* neutra; jo mateix vaig anotar *řóura* a Inca, i *reure* posa *AMAlcover* amb referència a Manacor (*BDLC* VII, 180). Altrament jo no ho he sentit, però deu haver-hi la forma amb *e* en algun punt meridional del cat. or., car així ho remarquen Jolglésies i Santasusagna: *es passa sota un «reure» descomunat* ((Guia de les Valls del Gaià, en el terme de Querol, p. 160).

Quant al ross. ja hem notat la forma diferenciada *roure* en els textos medievals. I no és pas morta, car *řúra* és com se sent avui encara quasi pertot en el Conflent: Serdinyà, Vernet, Orella, Èvol, Llar; només a Ralleu *řúra*; d'aquella pot quedar alguna romanalla toponímica fora de Conflent, car *Roure-Bert* figura com a partida en el cadastre de 1823 de Morellàs, i això sembla una alteració de *Roure Verd* per transposició de *ui* o etim. pop. A Vallespir i Rosselló hi ha *roure*, que pronunciant-se *ú* allà la *o* tancada s'ha d'esperar que es reduïxi a *řúra*.

En la pronunciació ross. del nostre mot podem veure un índex de la data molt recent de la neutralització de *ó* i *ú* en aquest dialecte. En realitat, encara en una gran part d'aquest territori se sent netament un diftong *řúra*; sobretot a la part S i SE.: Calmelles, Tesà, Argelers i Cornellà del Bèrcol; en altres llocs, tant *řúra* com *řúra*, en diferents llocs o persones del terme, a Reiners, Montboló, Sant Marçal i Tellet; *řúra* netament a la resta. Moli, Villerac, La Bastida, Vivers, Banyuls dels A., St. Genís, Sureda, St. Cebrià, St. Nazari, Trullars, Llupià, El Soler, Pià. Molt notable és que, almenys en noms de lloc, aparegui allà com a femení, ço que ens fa pensar en el gènere femení que tenien en llatí els noms d'arbres (coincidència fallaç?): *La řúra* (o *la řúra*) a Reiners, St. Marçal, Montboló i Tellet (aquí nom d'un llogaret antic); a la Bastida hi ha *la řúra*, més insegur perquè podria estar per *ro(v)ura*; i a Montesquiu d'Albera un Serrat de *tórtarura* que té aire de venir de TÖRTA RÖBUR 'roure torçat', si bé desconfiem (podria ser alteració de *Cor-de-roure?*), mentre que hi ha *Bell-roure* (*beřúra* prop d'allí muntanya amunt de Sureda).

DERIV : *Roureda* [*roereda*, 1190]: «totum quantum habebamus --- in ipsa roereda ---» (repetit), doc. de Poblet, en el Cart. d'aquest monestir (p. 83); «*roureda*: quercetum, locus roborum constitus», *DTo* (1647); a Espirà de Conflent *la řurredá* deu ser transposició de *roereda*, a Forques posa *Rouyreda* el cadastre però avui diuen *řurredá*; la *řeyredá* pall (Baiasca) Són molts els llocs on *-eda* en aquest mot ha estat substituït per *-era*: a Noves de Segre ho sento amb les tres terminacions